

Evangélikus Kántorlevél

— Szerkeszti: Finta Gergely —

Véghelyi Antal

Luther *Formula Missae*-jének bemutatója a zuglói evangélikus templomban

Sanda Anna, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzene Tanszékének végzős hallgatója egyedülálló feladatra vállalkozott: vizsgaliturgiájának Luther *Formula Missae*-je nyilvános templomi istentiszteleten való bemutatását választotta.

A *Formula Missae* volt Luther első, általa megreformált miserendje, amelyet 1523-ban a wittenbergi gyülekezetnek készített és a reformáció általa vallott elveit követő gyülekezeteknek ajánlott. Luther itt még ragaszkodik a latin nyelv teljes körű használatához, ami azt jelenti, hogy nem csak a liturgikus szövegek hangzanak latinul, hanem a mise olvasmánya és az evangélium is.

A *Formula Missae* szerinti mise a szkóla által énekelt introitus-zsoltárral kezdődik. Mivel a lutheri reformációt követő gyülekezetekben akkor még elterjedt szokás volt a gyóntatószéki gyónás és a vasárnapi mise előkészületeként Luther szombat esténként gyónóistentiszteletet is tartott a vasárnap Krisztus testének s vérének szentségét magukhoz venni kívánó híveknek, Luther a mise bevezető bűnbánati részét, az úgynevezett lépcsőimádságot elhagyja. Viszont a pap énekelve recitálja az olvasmányt s az evangéliumot is. Az evangélium előtti graduáléneket a szkóla énekli. Ezután következik a *Niceai hitvallás*, amelyet a szkóla segítségével ugyancsak latinul énekel az egész gyülekezet. Ezt követi a prédikáció, amely a mise egyetlen anyanyelven hangzó eleme. Mint a mise minden, a pap által bemutatott áldozatra utaló részét, az *offertóriumot* Luther elhagyta, ill. a hívek adományainak összegyűjtésére redukálta, mialatt a szkóla énekel. Ezután a *prefáció* következik a *Sanctus*- és *Benedictusszal*. A *Formula Missae* egyedülálló megoldása, hogy a *konszokrációt* Luther ennek keretébe foglalja bele. Mivel a rubrikában erre vonatkozó útmutatást nem ad, csak valószínűsíteni tudjuk, hogy a *Sanctus* után elhangzó szerzési igékre a *Benedictus* volt a szkóla, ill. a hívek válasza. Ezt követően a pap a hívekkel együtt a Miatyánkot, majd pedig a szkóla az *Agnus Dei*-t énekli, mialatt a pap magához veszi Krisztus testét ésvérét. Ezt követi a hívek kommúniója, majd a mise a megszokott módon ér véget.

Mivel *Sanda Anna* vizsgaliturgiájának időpontja február 3. volt, a mise propriumát az előző napi —Luther idején és az evangélikus egyházakban még később is sokáig megtartott ünnep— *Purificatio beatae Mariae Virginis* (A Boldogságos Szűz Mária tisztulásának ünnepe, hazánkban közismert nevén *Gyertyaszentelő Boldogasszony*) anyagából állította össze. A szkolát a Zeneművészeti Egyetem hallgatóiból válogatta. A mise liturgiáját *Tubán József* csornai evangélikus lelkész *Jorsits Attilának*, az Evangélikus Hittudományi Egyetem végzős hallgatójának segédletével végezte, aki prédikációjában fölelevenítette a hazai evangélikuság hagyományában szinte már teljes feledésbe merült Krisztus-ünnep tartalmát s jelentőségét (a Mária szülés utáni tisztulásáért előírt áldozat mellett ekkor ajánlották föl Jézust Istennek mint elsőszülött fiúgyermeket).

A hazai evangélikus egyházban szokatlan ünnepen, a még szokatlanabb latin nyelven énekelt mise nemcsak a vizsgabizottságot alkotó tanárok elégedettségét nyerte el, hanem a zuglói evangélikus gyülekezet jelenlévő tagjainak és a lutheri reformáció liturgikus hagyománya iránt érdeklődő vendégeknek is maradandó zenei és lelki élményt nyújtott.

Egyházzene 2009-ben és 2010-ben a nagyszebeni evangélikus templomban

2009-ben nem csak a gyülekezetet, hanem az egyházzenet is hátrányosan érintette a templom boltozatának fenyegető beomlása miatt felállított állványzat. Az istencsérlet azonban nem hallgatott el.

Istentiszteleten mintegy 40 alkalommal hangzott fel a kórus és a gyermekkórus éneke, melyhez közlelő s távolabbról érkezett vendégszereplők közreműködése is társult.

Tizenöt *orgonakoncertet* is szerveztünk, melyeken meglepően nagy hallgatóság vett részt. Az ideiglenes állványzat miatt a nagyorgonát nem lehet látni, és a nagy faépitmény annak hangját is igen hátrányosan befolyásolja. A nagyorgonát az odera-frankfurti Christian Scheffler orgonaépítő cége átvizsgálta és megjavította, a kisorgona pedig végre új helyet kapott a kereszthajó és a főhajó találkozásánál, a szószék közelében; ez utóbbi hangszer azóta gyakran megszólal. A templom nyugati előterének (ferula) orgonáját gyakorlásra használjuk, a sekrestyében lévő kis hordozható hangszer pedig mind istentiszteleten, mind koncerten szerepel. Mind a négy orgona jó állapotban van.

A ferulában az építmény állapota miatt nem lehetett hangversenyeket tartani, de öt kamarazenei hangversenyre került sor a templomban, melyek között három az új, „*Orgel*

plus” sorozat része volt, továbbá a sekrestyében nyolc kisebb koncertet tartottunk a „*Musik aus der Stille*” (zene a csöndből) sorozat keretében.

A *Bach Kórus* két nagy oratóriumot énekelt (mindkettőt a fűthető orsolyita templomban), egy nyári hangversenyen lépett föl Kisdisznódon és a szebeni evangélikus plébániatemplomban karácsonyi hangversenyt adott. Társulatunk részt vett a barcaszentpéteri kórustalálkozón, a szászkeresztúri nagy Haydn-koncerten, és advent negyedik vasárnapján Nagydisznódon istentiszteleten énekelt. Gyülekezetünkben a kórus nem csak a legnagyobb ünnepek istentiszteletein szolgál.

A *gyermekkórus* a teljes iskolaévben próbál, és alkalmanként énekel a templomban, gyakran családi istentiszteleteken is. A *nőikar* csak alkalmanként, egy-egy szereplésre próbál, néhány éve rendszeresen ádvent első vasárnapján ad koncertet. A karácsonyi hangversenyen a *Bach Kórus* mellett egy *férfikar* is énekelt. Sajnos kevés vendég látogatott meg minket, így idén csak egyetlen énekkar, a Landshuti Kamarakórus találta meg az utat hozzánk. A színházi fesztivál keretében egy ír zeneszerző szokatlan, nagyszabású hangversenyét hallhattuk több mint száz közreműködéssel.